

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Skänninge, för underlåtenhet att överlämna en begäran om omprövning till huvudkontoret. Även klagomål om lång väntetid i samband med utdelning av medicin

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 21 oktober 2022, framförde AA klagomål mot Kriminalvården, anstalten Skänninge, och anförde bl.a. följande.

Han har sedan den 12 oktober 2022 blivit obstruerad att ta sitt insulin. Enligt läkare och domstol kan han sköta sin insulinpenna själv, men anstalten ger honom inte tillgång till den. I stället tvingas han säga till personalen när han behöver insulin. Det kan dock ta fyra till sex timmar innan han får insulinpennan, särskilt under nattetid. Han tvingas också att injicera insulinet framför personal.

AA bifogade en hemställan om bl.a. att få inneha en insulinpenna med tillbehör i cellen, ett intyg från en läkare och en begäran om omprövning.

Utredning

Inledningsvis hämtades handlingar in från anstalten, däribland AA:s patientjournal avseende oktober 2022. Av denna framgick att AA uppgett till sjuksköterska att han hade problem med svängande blodsocker och att han nattetid fick vänta länge, i vissa fall upp till sex timmar, på att få tillgång till insulin.

Därefter remitterades anmälan till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde Kriminalvården, Region Öst, genom regionchefen, i huvudsak följande:

Sakförhållanden

Uppgifter om sakförhållandena har inhämtats från ledningen vid anstalten Skänninge. Genom utredningen har sammanfattningsvis följande framkommit.

AA skrevs in vid anstalten Skänninge den 12 oktober 2022. Initialt när han ankom till anstalten bedömde anstalten att han av säkerhetsskäl inte fick inneha insulin i sitt bostadsrum. Han hade dock möjlighet, dygnets alla timmar, att få tillgång till insulin. Dagtid genom att kontakta personal som alltid finns

tillgänglig och där det i regel inte är någon väntetid alls samt nattetid, under inläsning, genom att tillkalla personal via samtalsanläggningen. AA uppger i sin anmälan till JO att han nattetid har fått vänta 4-6 timmar för att få tillgång till insulin. Av uppgifter från anstalten framkommer att alla påringningar från intagna under inläsning hanteras skyndsamt och att denna typ av påringning alltid prioriteras.

Den 26 oktober 2022 gjorde anstalten, tillsammans med ansvarig sjuksköterska, en ny bedömning och medgav att AA fick inneha insulin i sitt bostadsrum nattetid. Sedan den 8 november 2022 får AA inneha insulin, dag som natt, i sitt bostadsrum.

AA uppger vidare i sin anmälan att han lämnade in en ansökan den 13 oktober 2022 om att få inneha insulin i sitt bostadsrum. Anstalten beslutade den 17 oktober 2022 att avslå hans ansökan. AA begärde den 17 oktober 2022 omprövning av beslutet. AA:s skrivelse överlämnades inte av anstalten till Kriminalvårdens huvudkontor för omprövning.

-- --

Kriminalvården, Region Östs bedömning

Av Kriminalvårdens regelverk framgår att en intagen ska få tillgång till sin medicin enligt föreskrivning. AA har under hela sin placering vid anstalten Skänninge haft tillgång till insulin. Han har dock inte i början av sin placering haft den i sin omedelbara närhet utan har fått tillkalla personal för att få tillgång till den. AA uppger att han har fått vänta 4-6 timmar för att få sitt insulin. Han har dock inte uppgivet när i tid detta skulle ha ägt rum och Kriminalvården har därför svårt att utreda detta påstående. Anstalten uppger att de prioriterar alla påringningar från intagna, och särskilt påringningar av detta slag.

Kriminalvården anser inte att anstalten har agerat felaktigt. Anstalten har initialt bedömt att AA av säkerhetsskäl inte har kunnat få inneha insulin i bostadsrummet men sedan gjort nya bedömningar och nu, sedan i början av november 2022, tillåts han ha insulin i sitt bostadsrum.

Vad gäller anstaltens hantering av AA:s begäran om omprövning avseende att få inneha insulin i sitt bostadsrum har anstalten agerat bristfälligt. Det anstalten borde ha gjort är att ha överlämnat ärendet till Kriminalvårdens huvudkontor för omprövning. Anstalten Skänninge har sett över sina rutiner för att liknande inte ska inträffa igen.

AA fick tillfälle att yttra sig över remissvaret och anförde bl.a. följande. Det stämmer inte att han inte har uppgett någon tidpunkt då han behövt vänta länge på insulin. Dessutom hade Kriminalvården kunnat undersöka saken i hans journaler eller fråga honom. Enligt personalen har de inte fått instruktioner om att prioritera sådana påringningar och det är bara ett fåtal som har nyckel till medicinskåpet.

Med anledning av bl.a. att Kriminalvården inte hade berört det som AA antecknat den 13 oktober, och som framgår av en av bilagorna till hans anmälan, om att det tog fyra timmar att få insulin under natten begärde JO att myndigheten skulle lämna ett kompletterande yttrande.

I sitt förnyade remissvar anförde Kriminalvården, Region Öst, genom samma regionchef, i huvudsak följande:

JO har begärt att Kriminalvården ska yttra sig att det i bilagan till AA:s anmälan framgår att det tog fyra timmar att få insulin under natten. Anteckningen är

daterad den 13 oktober. Då Kriminalvården anser det är oklart vilken natt AA avser kommer Kriminalvården yttra sig över både natten mellan den 12 och 13 oktober 2022 och natten mellan den 13 och 14 oktober 2022.

Uppgifter har inhämtats från ledningen vid anstalten Skänninge och följande har framkommit.

Intagna är inlåsta i sina bostadsrum vid anstalten mellan den kl. 19.00 och 07.00.

AA var enligt Kriminalvårdens klientadministrativa system placerad vid bostadsrum 32 på hus C vid den aktuella tidpunkten.

Enligt loggarna i cellkommunikationen har bostadsrum 32 på hus C inte tillkallat personal under inlåsningen varken natten mellan den 12 och den 13 oktober eller natten mellan den 13 och den 14 oktober.

Av nattjournalen från natten mellan den 12 och den 13 oktober framgår att personalen har delat medicin till AA vid nattronderingen någon gång mellan kl. 21.25 och kl. 21.50. Natten mellan den 13 och den 14 oktober 2022 har han fått sitt insulin vid den ordinarie medicinutdelningen och då någon gång mellan kl. 20.00 och kl. 21.15.

Det finns vidare inga uppgifter i AA:s journaler om att han ska ha sitt insulin vid något specifik tidpunkt efter inlåsning. Inte heller finns någon överenskommelse med då ansvarig kriminalvårdsinspektör.

Kriminalvården, Region Östs bedömning

Av uppgifter från anstalten framgår att AA inte har tillkallat personal under varken inlåsningen natten mellan den 12 och 13 oktober eller natten den 13 och 14 oktober för att få sitt insulin. Uppgifterna visar också att anstalten har delat medicin till honom den 12 oktober vid nattronderingen och den 13 oktober har han fått sitt insulin vid den ordinarie medicinutdelningen. Om AA hade önskat få sitt insulin tidigare någon av nätterna hade han kunnat tillkalla personal genom cellkommunikationen, vilket han inte har gjort. Påringningar av detta slag prioriteras alltid enligt anstalten. Region Öst har inget ytterligare att tillägga än det som framgår av tidigare yttrande i ärendet.

AA fick möjlighet att kommentera remissvaret.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 1 § fängelselagen (2010:610) följer att en intagen får ta emot och inneha de personliga tillhörigheter som är motiverade med hänsyn till att verkställigheten ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Enligt 9 kap. 1 § samma lag ska en intagen som behöver hälso- och sjukvård vårdas enligt de anvisningar som ges av läkare.

I 9 kap. 2 § Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2011:1) om fängelse anges att en intagen som har förskrivits viss medicin ska få tillgång till den enligt förskrivningen. Av de allmänna råden till bestämmelsen framgår att detta inte innebär att den intagne alltid har rätt att inneha den enligt regleringen i 5 kap.

Bedömning

Tillgången till medicin enligt förskrivning

Inledningsvis vill jag klargöra att JO främst granskar att myndigheterna har handlagt ärenden på ett korrekt sätt. JO kan inte ändra myndigheters beslut och brukar inte ta ställning till om beslut är riktiga i sak. Jag finner inte anledning att frångå den principen i detta fall. Det gör att jag inte kommer uttala mig om huruvida det var riktigt av anstalten att inledningsvis avslå AA:s begäran om att få inneha insulinpennan i cellen.

Enligt Kriminalvårdens remissvar har anstalten tillbakavisat AA:s uppgifter om att han fått vänta så länge på att få insulin som han fört fram samt framhållit att han varken under inlåsningsnatten mellan den 12 och 13 oktober 2022 eller påföljande natt tillkallat personal. Anstalten har vidare uppgett att personalen prioriterar alla påringningar från intagna och särskilt sådana av detta slag. Jag bedömer att ytterligare utredning inte skulle leda till något annat resultat och får därför konstatera att det som har kommit fram i denna del inte ger stöd för någon kritik från min sida.

Jag vill dock framhålla att Kriminalvården har en skyldighet att tillse att en intagen som förskrivits viss medicin får tillgång till den enligt förskrivningen. För det fall den intagne inte tillåts att inneha medicinen i cellen, ankommer det på myndigheten att se till att personal finns tillgänglig för att tillhandahålla denna utan dröjsmål och det oavsett tidpunkt på dygnet. I sammanhanget finns det även skäl att påminna om att kriminalvårdstjänstemän, som normalt inte är medicinskt utbildade, bör iaktta stor försiktighet vid bedömningar av intagnas behov av medicin eller sjukvård och aldrig nonchalera en intagens uppgifter i det avseendet (se JO:s beslut 2010/11 s. 238, dnr 1150-2009 m.fl. och mitt beslut den 17 juni 2020, dnr 813-2020).

Hanteringen av en begäran om omprövning

Som Kriminalvården har anført borde anstalten Skänninge ha överlämnat AA:s begäran om omprövning till huvudkontoret. Ett sådant överlämnande ska göras skyndsamt (se 46 § förvaltningslagen (2017:900), jfr även JO 2021/22 s. 32, dnr 1941-2019). Jag är kritisk till att det inte alls skedde. Det är emellertid positivt att anstalten har sett över sina rutiner för att något liknande inte ska inträffa igen.

Övrigt

Det som i övrigt har kommit fram i ärendet motiverar inte några uttalanden.

Ärendet avslutas.

Katarina Pahlsson

Ärendet har föredragits av rättssakkunniga Ellinor Gustavsson. Byråchefen Catrine Björkman har deltagit i beredningen.